

ПРО ПОКЛИКАННЯ ВЧЕНОГО

Порушується проблема естетичних та етичних цінностей сучасного науковця, який має у власній діяльності керуватись раціональними та емоційними категоріями. Акцентується на необхідності формування наукової еліти, яка б сприяла внутрішній єдності вищих культурних цінностей, до яких прагне людство, – пізнавальних та естетичних.

Ключові слова: вчений, етичні проблеми, естетичні цінності, культурні цінності, пізнання, емоції.

Буття людини тримається на двох китах: почуттях і знаннях. Почуття без знань неефективні; знання без почуттів нелюдяні. Наука і суспільство об'єднані багатьма зв'язками. Існує цілий спектр відношень філософських, соціальних і етичних, за допомогою яких наука впливає на суспільство і сама зазнає його впливу. Етична роль науки пов'язана з розумінням того, що еволюція життя на Землі визначається досить нестійкою рівновагою фізичних умов на нашій планеті. З цього розуміння випливає відповідальність людей за збереження і продовження великого експерименту природи, що триває кілька мільярдів років. Наукове знання, з'ясовуючи, що можна і чого не можна в дійсності, намічає межі дозволеного й недозволеного, тим самим усвідомлюється область реальних можливостей людини, вдосконалюються критерії морального вибору. Таким чином, наука є не лише виробництвом знань, але й відпрацюванням певних етичних норм.

Сьогодні всі професії пов'язані з етичними проблемами людини, суспільства, навколишнього середовища. В науці склалася своя система моральних норм, цінностей, імперативів, заборон, які регулюють наукову діяльність – етичний кодекс чи імперативи вченого. Адже основа науки – пізнання істини, а істина є однією з найвищих моральних цінностей, якими володіє людина. Наука вимагає від вченого граничної об'єктивності, в ній не можна довго зберігати неправильну позицію, тому що сила справжнього пізнання рано чи пізно розвінчає її. Низька етична культура людини не може не впливати на всю її роботу, ще більш помітною вона

буде там, де потрібна робота фантазії, уявлення. Адже науковий прогрес, – пише відомий фізик-теоретик ХХ ст. Луї де Бройль, – «багато чим зобов'язаний почуттям». Уявлення дає змогу нам збагнути частину фізичної дійсності у вигляді видимої картини, висвітлюючи деякі її деталі: інтуїція, яка несподівано спалахує в нас у якомусь внутрішньому прозрінні, що не має нічого спільного з обтяжуючими силогізмами, глибинами реальності, є можливістю органічно притаманною людському розуму; вона відіграла і повсякденно відіграє суттєву роль у науці.

На питання «Яка ваша професія?» – лікар, інженер, учитель так і назвуть себе лікарем, інженером, учителем (педагогом). Людина, яка займається наукою, навіть, якщо ці заняття є її професією, – рідко назве себе вченим. Фразу «я вчений» мені доводилося в житті чути лише кілька разів – і лише від осіб, право яких на це звання було сумнівним. Пригадую відомого журналіста, редактора педагогічної газети, який після захисту в зрілому віці кандидатської дисертації у виступах на вчених радах, конференціях практично в кожному реченні повторював «ми вчені», «нас учених», «нам ученим» тощо.

Я схильний думати, що професії вченого як такої взагалі не існує, а є поряд із уже названими професіями професія наукового працівника. В цьому відношенні можна погодитися з відомим фізиком-теоретиком Львом Давидовичем Ландау, який говорив: «Хто такий учений кіт я знаю, а хто такий учений взагалі, не знаю. Є науковий працівник». В Україні є кілька десятків тисяч наукових працівників, мабуть, можна говорити, що це люди однієї професії.

Науковий працівник, зайнятий у наукових інститутах і на заводах, розв'язанням задач часто теоретичного характеру, але головним чином – задач, поставлених практикою, технікою, медициною чи сільським господарством, що й виправдовує масовий характер цієї професії, яка по суті дуже близька до професії інженера.

Але ореол наукової діяльності, якийсь відблиск, яесь відображення від звання вченого, яке у всі часи вважалося почесним і морально значущим, завжди цінується інженером у його практичній діяльності, якщо за родом її він може вважати себе і науковим працівником. Але я не думаю, щоб лікар, які б високі наукові знання він не мав, називав себе «науковим працівником», а не лікарем. Так високо стоїть професія лікаря в свідомості людей...

На початку ХХ ст. не існувало і професії «науковий працівник». Люди, які займалися наукою як основною спеціальністю, могли бути «вченими-інженерами», але в більшості випадків були викладачами-професорами, доцентами вищої школи навіть і тоді, коли вони займалися технічними науками.

Чим же відрізняється нинішня професія наукового працівника від професії викладача вищої школи? Тим, що друга безпосередньо пов'язана з живими людьми, і тут вже байдуже, йдеться про викладача вищої чи середньої школи.

Сьогодні практично всі професії, включаючи й ті, до яких раніше відносилися як до таких, що не мають цінності (наприклад, чиста наука) включаються в етичні проблеми людини, суспільства і навколишнього середовища. Тому знання етики як науки про моральну поведінку необхідні всім студентам, щоб зробити їх чутливими до етичних проблем, з якими вони зіткнуться у своїй професійній діяльності.

Оскільки всі етичні проблеми пов'язані з живими істотами, популяціями або екосистемами, необхідне глибоке розуміння життя і його законів. Студентам треба показати, зокрема, залежність усіх етичних міркувань від прийнятої системи координат і зміни цієї системи координат; людина як основа системи координат (антропоцентрична етика); всі розумні істоти (патоцентрична етика); всі живі істоти (біоцентрична етика) [1].

Багато видів людської діяльності тісно пов'язані з живою людиною. Але серед них професії лікаря, педагога, юриста бувають пов'язані з долею людини. Сюди варто віднести ще й артистичну професію, яка хоча й не пов'язана з долею людини так безпосередньо як інші, щойно названі мною, але впливає на особистість, зокрема молоді людини, а отже, і на долю може вплинути не менше, ніж школа. Ось чому кожна з названих професій повинна бути не лише професією, але й покликанням людини, а вибір її повинен сприйматися тим, хто його робить, як здійснення якогось життєвого призначення.

Ці професії пов'язані з діяльністю вченого, а іноді й художника, письменника і композитора, і зв'язок цей в багатьох випадках значною мірою може бути взаємним. Пов'язані ці професії з вищими людськими цінностями, які утворюють класичну тріаду істини, добра і краси.

Авторитет, який супроводить спокон віків діяльність і звання вченого, викликаний, з одного боку, тим, що його діяльність спрямована на пошук істини як однієї з вищих цілей, до яких прагне людина, а з іншої, – тим, що діяльність ученого невіддільна від прилучення до цієї істини інших і, передусім, молодих людей.

Якщо людина, яка займається наукою, сприйматиме свою діяльність у цих двох аспектах – шукання істини і прилучення до неї, – то зі страшним лихом так званого «кількісного зростання наукової продукції» легше буде боротися. Наукова продуктивність за всяку ціну – частковий випадок тієї влади кількості, яка здається мені одним із великих і повсюдних лих нашого часу. Ще М. Гоголь скаржився на те, що літераторами пишеться скільки різних творів, що незабаром у всьому світі не вистачить речей, щоб загорнути їх у списаний папір. Погоня за кількістю опублікованої наукової продукції особливо небезпечною є сьогодні, коли за гроші можна опублікувати все що завгодно і в якій завгодно кількості. Якщо в Європі оптимальною кількістю опублікованих науковцем за рік статей вважається 5, то в нас – понад 20.

Сьогодні не лише науковці у власному розумінні слова, але й викладачі – у всякому разі всіх вищих навчальних закладів – повинні безперервно виконувати плани наукової роботи, зокрема, по можливості писати й захищати дисертації.

Вимога підзвітної наукової продуктивності природна і законна стосовно наукових працівників у власному розумінні слова – до тих «інженерів від науки», які працюють над безпосередньо поставленими перед ними конкретними завданнями, розв'язання яких потрібне для даної галузі техніки, для медицини, народного господарства. Ця вимога – як обов'язкова і «підзвітна» – неприродна і неправильна по відношенню до викладачів вищої школи і лише сприяє тому перевиробництву непотрібних творів. Кажуть: «Який же він викладач вищої школи, якщо він не веде (передбачається неперервно) науково-дослідної роботи?» Інші кажуть навіть «творчої» роботи (ніби педагогічна робота не творча!). Можливо, ті, що так говорять, мають рацію, і людина, що не проводить наукової роботи, дійсно погано викладає. Так от і давайте судити про неї, погана вона як викладач чи хороша безпосередньо за її справами, добре вона вчить студентів чи погано, а не за кількістю її друківаних праць і за їх «аркушами». Я не

проти того, щоб викладачі вищої школи вели наукову роботу. Я проти її обов'язковості, підзвітності.

Основна біда – коли саме писання наукової праці, тобто поповнення саме списку наукових праць, особливо ж написання дисертації, стає самоціллю.

Між тим мотивом і спонуканням до написання наукової праці повинні бути або прагнення принести безпосередню користь, тобто розв'язати практично важливу задачу, або ж безкорисливий інтерес до пізнання та жагуча «наукова допитливість», яка не дає людині спокою доти, поки вона не задовольниться, тобто поки не з'ясується суть питання, яка цей інтерес викликала. Існування людей залежить від допитливості і співчуття. Допитливість без співчуття нелюдяна; співчуття без допитливості безплідне.

Доводиться повторювати давно сказані слова Л. Толстим, що писати що-небудь треба не тоді, коли можна написати, а тоді, коли не можна не написати.

Звичайно, обидва наведені мотиви – безпосередня користь від розв'язання даної задачі і те, що я називаю науковою допитливістю, – чудесно можуть діяти спільно, як показують приклади С. Корольова, М. Амосова, В. Глушкова. Говорити про суперечність між чистою і прикладною наукою можуть лише люди або просто недалеко, або одержимі непереборною схильністю до екстравагантних суджень.

Але так чи інакше, щоб спалахнула іскра наукової творчості необхідно, щоб інтерес до даного питання, нехай навіть дуже спеціального, досяг того критичного рівня, при якому не займатися цим питанням людина вже не може, коли це питання і прагнення його розв'язати повністю нею оволодівають. Натхненне ставлення до науки притаманне кожному справжньому вченому. Воно можливе лише тоді, коли наука захоплює всю людину, яка нею займається. Саме в цьому розумінні говорив Т. Павлов, що «наука вимагає всієї людини». Що ж стосується приводів до виникнення цього загостреного інтересу, то вони можуть бути дуже різноманітними і навіть можуть мати іноді випадковий характер.

Однак повернемося до поняття «вчений». Один із істотних моментів у психології вченого полягає, на мою думку, в тому, що він відчуває себе учасником всього духовного життя, всієї культури даної епохи і країни, а у вищих випадках – учасником духовного життя всього людства; відчуває свою долю відповідальності, яка

звідси випливає. В усвідомленні відповідальності того, що наука – велика і важлива справа, одна з основ прагнення до передачі своїх знань учням, прагнення, яке має, звичайно, емоціональне джерело – безпосередню радість від того, що ці учні існують.

Учений повинен бути готовим до зустрічі з результатами впливу науки на суспільство; він повинен бути обізнаним із соціальними механізмами, які ведуть до особливих застосувань наукових результатів, і до зловживань ними, повинен прагнути запобігти зловживанням і збільшувати користь, яку приносять наукові відкриття. Іноді він має знаходити сили протистояти громадському тиску, який змушує його брати участь в діяльності, яку він вважає шкідливою. Це нелегке завдання, оскільки проблеми за своєю суттю соціальні, а спонукання часто диктуються матеріальною вигодою і політичними міркуваннями. Це ставить ученого в центр соціального і політичного життя та боротьби. Для таких учених, як М. Амосов, М. Боголюбов, П. Костюк, питання про зв'язок їхніх наукових результатів із усією людською культурою не існувало: цей зв'язок очевидний.

Але як бути рядовому досліднику, який однак відчуває, що заняття наукою – його покликання? Якщо це покликання є, тоді є і любов до науки, прагнення за всяку ціну нею займатися, внутрішня неминучість цих занять, незважаючи на всю їхню в дійсності надзвичайну некомфортабельність. Вираз «некомфортабельність» наукової роботи у застосуванні до занять математикою належить відомому сучасному математику Куранту. Ним він пояснював, чому математики у величезній більшості випадків рано закінчують свою власну творчу роботу: вони не витримують постійної внутрішньої напруги. Так звана спокійна наукова робота, якщо тільки йдеться про справжню наукову роботу, є міфом. Справжня наукова робота, тобто саме шукання того, «як же воно насправді є», завжди неспокійна, завжди складається з переходу від одних невдалих спроб до інших, поки не знайдеться, нарешті, вдалий підхід, якщо він взагалі знайдеться. Ця робота така ж неспокійна, як робота музиканта, що шукає і також довго не знаходить, як повинна звучати дана музична фраза. Більш неспокійною може бути лише робота хірурга, який усвідомлює, що кожна його невдача може коштувати життя хворому.

У цій складній справі, якою є власне наукове дослідження, присутнє почуття зв'язку із загальними завданнями людської

культури. Між тим у дійсності це почуття зв'язку доступне кожній людині, яка займається наукою, і бере участь, як це і має бути, в її викладанні. Здійснювати та відчувати безпосередній вплив кожної прочитаної лекції на студентів – це і є живий зв'язок нашої роботи з живими людьми, а значить, і з культурою нашого народу і нашої країни, здійснюється цей зв'язок, звичайно, не лише при читанні лекцій, але й при всіх видах педагогічної праці.

У музиці артист-виконавець шанований високою мірою, бо зворушливе виконання сонати Бетховена вважається вищим інтелектуальним учинком, ніж створення посереднього твору. Мабуть, тут є чому повчитися педагогам: яскравий і вражаючий виклад певних аспектів сучасної науки має цінуватися вище, ніж зразок так званого оригінального дослідження такого типу, як дисертація. Для вченого важливо намагатися серйозно пояснити свою наукову працю неспеціалісту або навіть ученому, який працює в іншій галузі. Звичайно, якщо хтось не може пояснити своєї праці сторонньому, то він сам її не розуміє.

У зв'язку зі сказаним не можна не пригадати великі та славні традиції українських університетів – Київського, Харківського, Львівського та інших. З давніх часів ці університети дійсно брали участь в створенні та розвитку української культури. Лекції професорів цих університетів збирали великі аудиторії і давали можливість великій кількості молодих людей не лише дізнаватися про багато речей, але й переживати ту особливу емоцію зіткнення з наукою, пізнанням і людською творчістю, яка, по суті, має ту саму природу, що й зустріч з художньою творчістю на концертах і спектаклях за участю великих майстрів. Не можна навіть сказати, яке велике значення цієї емоції в розвитку особистості молодої людини, в розвитку її смаку, в розвитку того, що можна було назвати інтелектуальним і естетичним, а в решті решт просто духовним благородством. Як тут не згадати знамениті лекції медика і філософа М. Амосова, математика і кібернетика В. Глушкова, фізиків-теоретиків О. Давидова і С. Пекаря. Їхній широкий науковий кругозір, їхня відданість науці, велика загальна культура, нарешті, непересічний лекторський талант захоплювали слухачів і давали їм те «переживання пізнання», яке мало дуже великий виховний вплив.

Я вважаю, що високий рівень загальної культури не менш обов'язковий для університетського викладача, ніж його власні

наукові досягнення. І майже всі справді великі вчені, які увійшли з цим титулом в історію, задовольняли щойно сказаній вимозі. Винятки були, але нечисленні, що лише підтверджують правило.

Слухаючи лекції М. Амосова, В. Глушкова, П. Костюка та інших видатних учених, студенти бачили справді те, що може називатися натхненим ставленням до науки, і вчилися в них не лише науці, але й діставали урок того, що таке справжній учений, урок того, чим може і повинен бути професор університету.

Звичайно, є науковці, безперечно талановиті, які дістають окремі безперечно цінні й іноді навіть значні наукові результати і в той же час далекі від того розуміння «вчений», яке я намагаюсь викласти та пояснити на прикладах. Існують, на жаль, діячі науки, які свою науку сприймають лише з точки зору власних досягнень, які, «перефразувавши» відомі слова К. Станіславського про мистецтво, люблять не науку в собі, а себе в науці. У зв'язку з цим виникає потворне явище «власницького» підходу до науки, і воно іноді переноситься й у педагогічну діяльність, чим калічиться й наступне покоління – покоління учнів. Іноді це явище переходить просто в наукову пиху, марнолюбство, в наукову скарденість, коли починають цікавитися лише посиланнями на свої праці, виникають якісь Плюшкіни від науки! Ніщо так не шкодить науці, як вихвалання виконаних власних робіт, тенденція до сенсацій. Космонавт, доктор технічних наук К. Феоктистов справедливо підкреслює, що без «моральних задатків людина не може по-справжньому займатися наукою». На жаль, великий негідник теж може бути вченим, адже критерії моральності не включені всередину науки, вони поза нею. Брак глибокої загальної культури та пов'язана з нею відсутність звички думати про речі, які не стосуються безпосередньо вузького предмету власної наукової роботи, зокрема, відсутність звички думати й про завдання наукової діяльності в цілому, – все це, звичайно, сприяє розвитку різних потвор, які існують ще в науковому світі й у наш час.

Говорячи про підготовку молодих учених, виховання хоча б деяких з них саме як майбутніх учених у справжньому розумінні слова, хочу підкреслити, що можна і не бути великою людиною в науці, не бути ні Корольовим, ні Патоном і мати в той же час право називатися вченим, і залишити слід в культурі нашого суспільства.

Стара вітчизняна інтелігенція, зокрема університетська, має в цьому відношенні великі заслуги. Пригадайте, з якою повагою

ставився до інтелігенції А. Чехов. Вітчизняна інтелігенція становила собою величезну культурну силу, величезний, як б сказав, резервуар культури передусім тому, що складалася з людей, що звикли думати широко і про багато що. Без цієї звички людина не може бути справжнім ученим, незважаючи на наявність окремих гарних власних результатів, як не може бути справжнім музикантом піаніст або скрипач, який цікавиться лише технічними проблемами гри на інструменті. Він може стати професійним віртуозом, але великим музикантом не буде ніколи.

На жаль, доводиться іноді зустрічати здібних молодих фізиків чи математиків, літературні й загальнокультурні інтереси яких в основному обмежені читанням так званої фантастики або детективів і відвідуванням кіно «на удачу» («увечері піду в кіно», «куди-небудь», «на що-небудь»).

Сьогодні в університет приходять молоді люди, які належать до різних прошарків суспільства, не лише до кола інтелігенції. І ми прагнемо до все більшого розширення цих прошарків. Наше завдання, завдання університетських викладачів – відшкодувати в цих молодих людей нестачу сімейних інтелігентних традицій, всього того, що називається домашнім вихованням, чим в такому багатстві володіли багато діячів вітчизняної культури минулого.

Мені здається, що жоден викладач університету, незалежно від того, професор він, доцент чи асистент, і незалежно від того, наскільки значні його власні наукові результати, не має права відмовлятися від участі в загальнокультурному і, звичайно, в суспільному вихованні студентів.

Іноді дивуєшся, з яких поверхових загальних питань складаються анкети і рекомендації щодо культури поведінки та й узагалі культури, що з'являються в молодіжній пресі. Багато, зокрема, говорять про естетичне виховання і про навчальні предмети, які до них відносяться і які пов'язані з екзаменами або щонайменше заліками та іншими атрибутами навчальної дисципліни (от уже дійсно – «панацея від усіх бід!»). Між тим, естетична культура полягає в умінні читати художню літературу, слухати музику, бачити природу, живопис, в умінні, передусім, відчувати їх. Уміння читати означає вміти думати над прочитаним, а не лише сприймати фабулу. Щоб навчитися читати, слухати, бачити, потрібен гарний смак і потрібен досвід, тобто необхідне повторення.

На багатьох концертах, присвячених сонатам Бетховена, грають одні й ті самі чотири сонати: 8, 14, 21, 23, іноді ще 1 і 17. І це добре! Нехай не сердяться на мене справжні цінителі та знавці музики! Саме так в інтелігентних українських сім'ях училися – з добрим успіхом! – слухати музику: треба взнати і полюбити спочатку небагато творів справжньої музики, а потім розширяти їхнє коло.

Часто наше століття називають століттям техніки. Це справедливо. Техніка саме в наш час досягла принципово нового рівня, який дає можливість вирішувати проблеми, про які кілька десятиріч тому можна було лише мріяти. В цьому піднесенні техніки, як усім відомо, велику роль відіграє обчислювальна або математична техніка. Сьогодні вже зрозуміло, що сучасна техніка (при наявності відповідних соціальних умов і насамперед при остаточній ліквідації небезпеки війни) достатня, щоб забезпечити матеріальний добробут людства. З цієї точки зору техніка – велика річ, великий засіб створення умов, необхідних для того, щоб кожній людині був відкритий доступ до вищих духовних цінностей, однією з яких є пізнання. Але подальший прогрес у досягненні цієї мети є вже не питання техніки, а питання соціальної перебудови людства, здійснення загальнолюдських ідеалів. Ми повинні переробляти цей світ, щоб він став прийнятним і придатним для життя, але ми маємо також створювати цінності й ідеї для людей, яким доведеться жити та боротися заради них. Під час глобальних криз не можна нехтувати мистецтвом і науками, навпаки, слід більшого значення надавати духовним цінностям. А розширення меж людської думки за допомогою вивчення світу, в якому ми живемо, – це велика цінність.

У постіндустріальному суспільстві техніка досягне такого рівня, що основне її завдання – забезпечення матеріального добробуту – буде розв'язане, і подальший розвиток техніки буде підкорятися лише спеціальним потребам науки, медицини, сільського господарства. Ніхто не прагнутиме до подальшого зростання швидкості літаків, автомобілів і потягів. Основним завданням техніки транспорту буде не прискорення його, а ліквідація пов'язаної з ним шкоди. Вже поставлене і, безперечно, буде вирішене завдання повного звільнення повітря і води від забруднень, викликаних тим же транспортом і в ще значно більшій мірі індустрією. Буде повністю розв'язана і проблема боротьби з

шумом. Але не лише повітря від пилу й шуму, але й наші смаки та сприймання, всю нашу психіку треба якось очищати від потоків погані літератури, ниці музики, поганих фільмів, від вульгарності, яка виливається на нас (головним чином «з-за океану»), від неймовірної кількості творів, які претендують називатися творами мистецтва, але не мають на це жодного права. Проблема кількості, підтримана усіма технічними засобами відтворення й примноження, стає вдвічі страшнішою. Боротися з цим злом необхідно, якщо ми не хочемо допустити вторгнення технізованого несмаку і вульгарності в суспільство майбутнього.

У новому суспільстві робота буде лише здійсненням потреби людини в праці і дозвілля людини надзвичайно зросте. Згідно з цим можна сподіватися, що люди, маючи достатньо часу для всіх справ своїх, перестануть квапитися і поспішати. Люди знайдуть радіщі, пов'язані зі спокійним спогляданням. Відродиться почуття тиші, яке є, мабуть, необхідною умовою для створення такої музики, як її писали Бах, Бетховен, Моцарт, Штраус, Шуберт, Чайковський. Сьогодні часто доводиться чути, що сучасна музика відображає ритми сучасної епохи – епохи техніки. Можливо, музика постіндустріального суспільства відобразатиме ритми епохи, коли людство на новому етапі свого розвитку зрозуміє, що не в кількості вражень, а в їх глибині, внутрішній зосередженості та спокої відкривається можливість справжнього сприймання світу в усій його красі.

Одним із найбільш натхнених творів Скрябіна є його Третя симфонія. Вона складається з трьох частин, названих відповідно: боротьба, пристрасті, божественна гра. Остання частина здається мені завжди ніби передчуттям нескінченної радості, про яку співається в Дев'ятій симфонії Бетховена, радості, яка прорвалася навіть в найбезвихіднішому, найтрагічнішому з усіх відомих мені музичних творів – в «Зимовому шляху» Шуберта; я маю на увазі заключну частину цього циклу («Шарманщик»), яка стверджує, що ніколи і незважаючи ні на що «не закінчиться пісня ні на мить».

Ця радість – «світу захоплення безмежне», про яке говорить О. Блок, але про яке говорять і згадані мною вчені, стане доступною людству, цьому звільненому нарешті Прометею, коли з нього остаточно спадуть всі ланцюги. Не лише мистецтво, але й наука будуть на різних правах здійснювати цю радість і виражати славу і доблесть людського духу.

Я говорю про внутрішню єдність вищих культурних цінностей, до яких прагне людство, – цінностей пізнавальних і естетичних, цінностей, здійснених наукою і мистецтвом. Ці цінності лише в майбутньому стануть надбанням усього людства, стануть істотною частиною тієї радості буття, яка завжди була ідеалом кращих його представників.

Список використаної літератури

1. Енциклопедія освіти / Академія педагогічних наук України; гол. ред. В.Г. Кремень. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.

Семен Гончаренко

О ПРИЗВАНИИ УЧЕНОГО

Характеризуется проблема эстетических и этических ценностей современного научного работника, который должен в своей деятельности ориентироваться на рациональные и эмоциональные категории. Акцентируется на необходимости формирования научной элиты, которая бы влияла на внутреннее единство высших культурных ценностей, к которым стремится человечество, – познавательных и эстетических.

Ключевые слова: *ученый, этические проблемы, эстетические ценности, культурные ценности, познание, эмоции.*

Semen Goncharenko

ABOUT CALLING OF SCIENTIST

The problem of modern scientist's aesthetic and ethical values is considered in the article. He has to be guided by rational and emotional categories in his activities. The essence of the "scientific activity" phenomenon and the term "scientist" – search of truth as one of the highest goals and others' initiation to this truth – are substantiated.

Motivating preconditions and factors of scientific publications writing and appearance as a result of scientific work, including: the availability of certain unresolved problems; intention to find the truth; curiosity; dedication; persistence; originality of thinking; desire to create; high level of spirituality, ethics and responsibility are analyzed.

Important aesthetic and ethical scientist's personal qualities as a person first and foremost creative and emotional and in particular – known scientists from different scientific fields, and outstanding representatives of culture and art are revealed.

Urgent need to solve problems of the unlimited experience updating gained by previous generations of scientists in modern conditions is emphasized; attention is focused on the need to develop scientific elite, which would assist the internal unity of higher cultural values sought by mankind – the cognitive and aesthetic.

Key words: *scientist, ethics problems, aesthetically beautiful values, cultural values, cognitions, emotions.*

Одержано 10.01.2012 р.